

AKADEMSKI GLAS

INFORMATIVNO STROKOVNI LIST

Izhaja vsak teden. — Mesečna naročnina za akademike 5 Din, za vse druge 6 Din. Za inozemstvo 10 Din. Rokopisi se ne vračajo. Uprava in uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica 1-I. — Ček. račun: Ljubljana štev. 16.465.

Kramarji idej

Pogin francoske vlade v gnusnem moralnem blatu nam odkriva strahotno izmalice-no moralo v današnjem političnem življenju. Mamon se je skrila za visoko leteče fraze-domoljubja in vzel v zakup najvzvišenejše ideje humanosti, socijalnosti in patrijotizma. Pod tem varnim ščitom vrši svoje pogubonosno razkrajalno delo. Ne straši se niti največjih zločinov nad človeško družbo. Saj ostanejo največkrat na večne čase ne-kaznovani, morda celo s slavospevi ohranjeni potomcem. To so podkožne rane socijalne družbe, ki sicer ne prodro vselej na dan, toda toliko pogubonosneje zastrupljajo in parazitsko slabe ves družabni organizem.

Da se taka podkožna rana odpre, je le redek pojav. Nepreozkosrčna demokracija še včasih izbljuje gnijoče blato iz svojega organizma. Gorje pa, če si mamon nasilno pokori in zasuzni oblast in postavo. Zakaj njegovo delo je potem postavno in neoporečno.

Mamonsko božanstvo si ustvarja v vseh okoliščinah družabno plast oboževalcev, ki opravljajo svoj strahotni kult, ne oziraje se desno ali levo. Merilo dobrega in zla in moralna norma jim je brutalni egoizem, ki ne pozna nikogar, razen sebe in svoje koristi. S prstom bi lahko pokazali na te ljudi. To so vsi oni, ki kupičijo v velikem in bogatem narodu milijarde, v malem in ubožnem milijone in to celo v razmerah, ko pošteno delo komaj preživlja človek. Seveda — če dela sploh je.

Vendar je naš namen pokazati te ljudi danes v drugi luči: kot trgovce idej, kot prekupčevalce ideologij. Ideologije in idejni programi so jim le sredstvo za dosego čisto drugotnih — sebičnih ciljev. Njih logika: Momentano je masa socijalno čuteča in demokratično orijentirana; zato rabi nekaj humano božajočega. Dajmo jim, kar zahteva njih trenutno razpoloženje! Saj ideja ne stane nič in povrhu še nikogar ne veže.

Toda nepreračunljiva masa, le »lahak plen mogočnega trenutka«. Zahoče se ji morda novih bogov, zahoče se ji suženjstva novemu božanstvu iz devete dežele. Temu klicu trgovci idej zvesto prisluškujejo, saj je to njih življenjski poklic. Tedaj se napotijo v daljno deveto deželo, domovino oboževanih idej, da jih nakupijo — dovolj za domačo potrebo. Svoj prekupčevalski posel vrše; čemu razburjanje?

Majhen narod smo, ali po vsem videzu ne pogrešamo — vsaj v malem formatu — ničesar. Zdi se, da nismo niti brez trgovcev idej. Zdi se pa tudi, da se nekateri teh trgovcev že skrivaj ozirajo po diktatorskem svetu »javih srajc, ker morda naivno računajo na »ugoden moment«.

Ali povedati bi jim morali resno in tehtno besedo. Vsako vklepanje slovenskega duha v za njega ne krojene ideologije, ki so zrastle v tuji klimi, v nam čisto neznanih okolnostih, bi pomenilo nasilje nad slovensko miselnostjo, ki je širokogrudno demo-

Gospodom bankskim svetnikom!

V ponedeljek, dne 5. februarja, se sestane banovinski svet dravske banovine, da sklepa o banovinskem proračunu za leto 1934/35. Ob tej priliki bo banovinski svet odločil tudi o usodi postavke 200.000 Din, ki je v proračunskem načrtu za prosveto določena kot prvi prispevek banovine za zgraditev univerzitetne knjižnice v Ljubljani. — Prepričani smo, da bodo vsi gg. bankski svetniki brez nadaljnega in spontano odobrili to postavko ter tako postavili prvi vogelni kamen univerzitetne knjižnice. Slovenska akademska mladina je položila v svojo veliko akcijo vso mladostno iniciativnost in idealizem; njen optimizem, ki je doslej in ji bo še v bodoče dajal vzgon za delo, bo s tem upravičen. — Prosimo pa gg. bankske svetnike, naj tudi moralno podpro akcijo: naj pošljejo z zasedanja na kraljevsko vlado v Beograd spomenico, v kateri se pridružujejo zahtevi vsega naroda in apelirajo na vlado, naj sledi zgledu banovine in naj v svoj proračun za leto 1934/35 vstavi prvi večji obrok za zgraditev knjižnice.

Prav vse slovenske sile se morajo združiti v borbi za univerzitetno knjižnico. Sedaj, ko smo dosegli že toliko, da lahko upamo, ne smemo odnehati za nobeno ceno! Le tako bomo doživeli dan, ko bodo na zemljišču ob Knezovi ulici zažvenketali prvi krampi in lopate, in tudi dan, ko bo slovenskemu narodu stal nov veliki spomenik njegove kulture.

Verujemo, — moramo verovati v ta dan!

Težave mladih zdravnikov

V Jugoslaviji je 1000 brezposelnih.

Ljubljana, konec januarja.

Tudi zdravniškemu stanu, o katerem se nam je včasih zdelo, da ne more biti konec njegove prosperitete, ni prizanesla sedanja stiska. Zlasti so močno udarjeni mladi zdravniki, ki so hiteli s svojimi študiji, upajoč trdno na bližnji kruh, pa je sedaj njih poslanstvo edino v tem, da statirajo v veliki armadi brezposelnih zdravnikov. Po približnih cenitvah zdravniške zbornice v Beogradu, — točne statistike o tem menda nihče ne vodi —, je v vsej Jugoslaviji brez kruha okrog 1000 mladih zdravnikov (od teh samo v Beogradu 300!). Da je ta številka ogromna, ni treba posebej poudarjati. Danes je brezposelnost mladih zdravnikov v naši državi pereč socialen problem, ki grozi, da se bo v bližnji bodočnosti še bolj zaostрил.

V zadnjem času so se vrste brezposelnih mladih zdravnikov zgenile. Na eni zadnjih sej zdravniške zbornice v Beogradu je bil predložen predlog v obliki resolucije, ki so jo sestavili in razmnožili brezposelni zdravniki v Beogradu. Resolucija temeljito posega v naše razmere in zasluzi, da seznanimo z njo tudi slovensko akademsko javnost.

Predvsem se bavi resolucija z razpisom zdravniških služb. Socialni zavodi po večjih mestih (okrožni uradi za zavarovanje delavcev, železničarski bolniški fond, trgovske bolniške blagajne itd.) razpisujejo, kadar

kratična. Zato je treba spoznati, je treba doživeti slovensko dušo. Zakaj ta duša je v svojem bistvu čisto drugačna, kakor se vidi morda iz vzvišenejših pozicij, iz večjih razdalj.

Vsako nasilstvo nad našo mentaliteto in našo naravo odklanjamo. Zlasti mladina, ki je še v najožjem kontaktu z narodom, hoče in bo ostala zvesto na straži v obrambo najsvetejših pravic, ki jih sme zahtevati narod. To naj vedo trgovci idej.

iščejo zdravnike, konkurze. Razumljivo je, da stavijo najcenejše ponudbe ravno oni zdravniki, ki imajo že itak visoke dohodke. To seveda močno škoduje mladim brezposelnim zdravnikom, ki pač ne morejo recimo v železničarskem bolniškem fondu izvrševati službe za brezplačno vozno karto, kakor si to lahko privoščijo starejši zdravniki. Mladi zdravniki zahtevajo, naj določi število zdravnikov po bolniških blagajnah zdravniška zbornica, ki naj tudi poskrbi, da ti zdravniki ne bodo imeli več kot eno službo, kvečjemu še zasebno ordinacijo.

Ostro nastopajo mladi zdravniki tudi proti kopičenju služb v rokah starejših zdravnikov. Zahtevajo intervencijo države, ki naj z zakonom prepove, da bi imeli zdravniki poleg svoje zasebne prakse še kopico drugih plačanih služb.

Tako naj bi se začasno omilila kriza zdravniškega stanu, pravijo mladi zdravniki. Za končnoveljavno rešitev te krize pa predlagajo poddržavljenje zdravniške službe: vsi zdravniki so državni uradniki z državno plačo in zdravijo ljudi — brezplačno.

Ta predlog je vsekakor revolucionaren in v sedanjem družabnem redu skoraj neizvedljiv. Če bi se ne izpeljal prav rigorozno in do vseh potankosti, bi gotovo pomenil anarhijo v zdravstveni politiki. V poštevh prihajajo pri tem seveda mnoga vprašanja, katerih pa raje ne načenjamo.

Morda bi se precej olajšal položaj brezposelnih mladih zdravnikov tudi s sledečim: vsi starejši zdravniki, ki imajo gotovo število letnih dohodkov, naj vzamejo v službo enega ali več mladih zdravnikov kot asistente. Na ta način bi se zaposlilo precej mladih zdravnikov.

Vsekakor pa problem brezposelnih zdravnikov v naši državi kliče po radikalni rešitvi, o kateri upamo, da zaradi nje ne bo trpelo narodno zdravje. cč.

Svetosavski nagrajenci

Letos se je že drugič vršila svetosavska proslava na univerzi, združena z razdelitvijo nagrad, v prostorih rektorata. Gospod rektor je razdelil nagrade naslednjim nagrajencem:

Filozofska fakulteta:

Legiša Vendelin 500 Din za »Popis mojega domačega dialekta v Mavhinjah na Krasu«;

Šifer Anton 350 Din za »Opis škofjeloškega dialekta v vasi Žabnici«;

Hočevnar Zvonko 300 Din za »Geografska premostranjanja industrije v Sloveniji«;

Kožuh Karol 350 Din za »Sokrates v starogrški komediji«.

Juridična fakulteta:

Hočevnar Oliva 800 Din za »Davščine v dalmatinskih statutih«;

Trofenik Rudolf 900 Din za »Dvodomno predstavništvo«;

Humar Ivan 900 Din za »Oznake povojne industrijske politike«.

Tehniška fakulteta:

Repa Oskar 400 Din za »Lovilne naprave pri rudniških izvazovalnih strojih«;

Rizan Vladimir 700 Din za »Proučevanje radioaktivnosti jugoslovanskih vrelecev«;

Štrukelj Tomo 300 Din za »Delavsko naselje«.

Medicinska fakulteta:

Maraž Gustl 1000 Din za »Ventralno in kostalno dihanje«;

Knaflič Janja 500 Din za »Ventralno in kostalno dihanje«;

Oman Rudolf 1000 Din za »Ventralno in kostalno dihanje«;

Piskernik Franc 1000 Din za »Opisati je gube kože in ugotoviti njih topografski pomen«.

Teološka fakulteta:

Grebenc Lojze 400 Din za »Zakonske pravde radi sile in strahu pri Rimski Roti«;

Mikuž Metod 500 Din za »Salvijan kot zgodovinska priča in filozof«;

Janežič Žitomir 500 Din za »Nauk o angelih v liturgiji«;

Kurent Tomaž 1200 Din za »Učenje sv. Cirila in Metoda o Cerkvici«;

Turk Alojzij 400 Din za »Nauk o angelih v liturgiji«.

Poleg tega je prejel jurist Trofenik Rudolf še nagrado 1200 Din, ki jo je razpisal »Savez osigurajučih društev«, za nalogo »Zavarovanje in naš kazenski zakonik«, Breda Milčinski pa nagrado češkoslovaške vlade v znesku 1000 Din za spis »Janez Nepomuk Primic in Čehi«.

Vsem nagrajencem iskreno častitamo!

France Terseglav:

Parturiunt montes ...

V sredo, dne 24. januarja se je vršil informativni sestanek YMCA, t. j. Young Men's Christian Association, ali po naše Krščanska združba mladih mož. Ker je stvar pri nas namenjena predvsem akademikom, si ne morem kaj, da ne bi o njej izpregovoril par besedi. Sicer nam je gospod prof. dr. Kelemina v uvodnem nagovoru priporočal, naj ne modrujemo preveč, ampak gradimo na tem, kar so ustvarili stari, izkušeni možje, vendar si drznem meniti, da za nas mlade ni vseeno, ali gradimo svojo novo stavbo na granitnih tleh, ali v pesek, ali pa na gnojišče. Zato poleg tega, da so nam gibanja, katerih pravi nameni se skrivajo v mistično londonsko meglo, že od početka nesimpatična, pribijem še sledeče:

Združba, pravijo, temelji na krščanski podlagi, t. j. na tistih osnovnih krščanskih načelih, ki so skupna vsem kristjanskim religijam in ima namen gojiti med narodi udanost do zemeljskih avtoritet, ki so baje postavljene od Boga. Vsaj tako sem umel gospoda predavatelja Sittersa, ki nam je na zelo ponesrečenem primeru s pomočjo svoje ure skušal dokazati, da želi Bog, da bi se vrtel svet v smeri, v kateri se vrti danes, na vse večne čase. Gospod Sitters je namreč dejal, da kaže le tista ura pravilni čas, ki se vrti v desni smeri (!) in prav tako je po njegovem mnenju z vrtežem našega planeta. Iz tega sklepam, da je glavni namen združbe ohraniti širom sveta status quo, ali z drugo besedo, po mnenju gospoda Sittersa in njegovih Imkarjev ni Bog ustvaril sveta, da bi se vrtel do sodnjega dne, marveč tako, da bi se vrtel le do danes. Ker če bi se vrtela svet in ž njim vred življenje še nadalje, bi naj kmalu odklenkalo vsem onim avtoritetam, ki jih časte naši krščanski družbeniki. — Cilji in hotenja združbe so mi povsem umljivi. Saj so se v zgodovini v vseh prehodnih dobah vedno javljala slična gibanja, ki so dokazovala in prepričevala ljudi, da je trenutno stanje njih dobe večno in trajno za vse čase, še več, da je takorekoč postavljeno in zaščiteno od sa-

mega Boga. Taka gibanja so vedno znak propadanja vladajočih plasti, odmiranje stare generacije. Dvoje pa mi je pri tem vendarle neumljivo. Vsako gibanje, če hočemo, da uspeva, mora imeti neko podlago, mora biti utemeljeno o potrebah onih, ki ga ustanavljajo in onih, ki se ga oprijemljejo. V nasprotnem slučaju je zapisano počasni smrti. Ta predpogoj je, mislim, na Angleškem v neki meri dan in zato tudi tam slična gibanja, kot je YMCA lahko vsaj kolikor toliko žanjejo uspehe. Angleški narod živi danes kljub splošni svetovni stiski v primeroma večjem blagostanju, kakor ostala Evropa. Še z daleč mi sicer ne pride na misel, da bi trdil, češ med Angleži ni socialnih nasprotij. Vendar pa vemo iz zgodovine, da med narodi, ki so živeli pretežno na račun tujih plemen, razredna diferenciacija ni zavzela tako ostrih oblik, kot med onimi, pri katerih so bile vrhnje socialne plasti prisiljene izključno na eksploatacijo svojih lastnih ljudi. Anglija ima v svojih kolonijah danes obširen trg, kamor lahko oddaja svoje produkte in tako ima od takega stanja na svetu korist ne baš večina, pač pa vsaj precejšen del angleškega ljudstva. Zato imajo tam gibanja, stremeča po ohranitvi statusa quo tudi trdnejšo podlago. Tam pa, kjer je na takih gibanjih zainteresirana le manjšina naroda, tam je ustanavljanje takih družb neumnost in jalovo delo, ki se ne rentira. — Drugo, kar mi ne gre v račun pa je, s kakšno pravico se ti ljudje sklicujejo na Kristusa in njegov nauk. Povsem naravno bi se mi sicer zdelo, če bi v svojem boju za ohranjanje avtoritet klicali na pomoč cerkev, ker cerkev, bodisi ta ali ona, je vedno budno na straži za brambo vsakokratnega trenutnega stanja. Neupravičeno pa je njih zatekanje h Kristusu. Sicer je postalo sveto pismo danes povsod, še posebno pa na Angleškem, nekak kuharska knjiga, po kateri kuha vsak svojo kašo, vendar pa mislim, da bi ustanovitelji Imke s pomočjo svetega pisma morali priti do sledečih spoznanj: Prvič, če je Kri-

Uredništvo in uprava »Akademskega glasu« sta se preselila v Wolfovo ulico št. 1, I. nadstropje desno, kamor naj se odslej pošiljajo vsi dopisi, tičejo se uredništva in uprave.

stusov nauk veljaven le za njegovo dobo, to se pravi, če je le odraz gospodarskih razmer ob zlomu antičnega sveta (nemogoč naraven, organski razvoj iz suženjskega gospodarskega sistema v višjo stopnjo človeške družbe), tedaj se danes na Kristusa sklicevati ne moremo. Če pa je cilj, ki so si ga postavili kristjani kot smisel življenja (dosega večnega življenja potom zatajevanja v tem življenju) resničen in tedaj Kristusov nauk za dosego tega cilja veljaven za vse čase, tedaj pravim, so Imkarji še veliko manj upravičeni sklicevati se na Kristusa. Kristus namreč ni nikdar učil kake podpore zemeljskim avtoritetam, ampak baš obratno. Kristjani so v svojem zaničevanju in zametavanju vsega pozemskega šli tako daleč, da so bili povsem apatični in nezainteresirani na vsem razvoju človeške družbe. Tako je tudi umeti ves Pavlov nauk, ko ponuja prve kristjane o pokorščini do oblasti, češ, potrpite in ne upirajte se, ker se ne izplača. Čas Gospodovega drugega prihoda je namreč blizu in nagrajeni boste za svoje trpljenje z vstajenjem od mrtvih. To je tedaj smisel prvotnega krščanstva, ki se je po l. 313 zateklo med menihe in puščavnike, v srednjem veku med razne krivoverske sekte in ki živi še danes v naukih adventistov in hilijastov. Trditev pa, da znači biti kristjan dejansko podpirati avtoriteto, je v bistvu zgrešena in zato je zgrešeno tudi sklicevanje Imke na Kristusa. Neupravičena pa je nadalje trditev, češ, da se bore za ohranitev kulturnih pridobitev evropskega zapada. Kulturne pridobitve Evrope niso danes niti najmanj v nevarnosti. V nevarnosti so le njih gnili in degenerirani nositelji. Baš kulturne pridobitve, ki jih je ustvaril evropski meščan v mladi dobi svojega razvoja, bijejo danes njegovim potomcem v obraz. Kdor tedaj trdi, da je v strahu za evropsko kulturo, je v resnici v strahu za svojo lastno kožo in za svoj žep. Privatni žepi pa niso bili nikdar shramba kulture.

(Dalje prih.)

Akcija za „Dom študentk“

Da bi ugotovil kolikor mogoče točno statistiko visokošolk, je poslal »Pripravljalni odbor za ustanovitev Akad. doma« statistično polo vsaki akademkinji. Že se vračajo odgovori, ki so zelo zanimivi. Nekateri so polni ljubezni do svojih kolegic in ti iz vrst premožnejših, ki bi stanovale v domu ter plačevale več, samo da bi bilo nekaterim revnim kolegicam omogočeno ceneno stanovanje, morda celo zastonj. Ali ni to plemenito delo? Ne more se seveda kaj takega pričakovati od večine kolegic, gotovo ne, toda vsaj tega nismo pričakovale (in zaslužile), da bi nam z druge strani nekatere popolnoma odrekle svoje sodelovanje.

Poslale smo polo vsaki visokošolki — vsaki pravim, kajti želimo in hočemo, da vstopijo v našo akcijo vse, ki čutijo in se zavedajo, da smo vsi ljudje — in da moramo pomagati svojemu bližnjemu, brez razlike prepričanja. Ne moremo razumeti, da se nekatere kolegice ne morejo niti pri takem socialnem delu otresti strankarstva. Trdim in vedno znova poudarjam, da je naša akcija socialna akcija, ki ne sme bazirati na kakem strankarstvu. Zato proč s takimi mislimi, delajmo solidarno!

Erna.

Izjava

Prejeli smo:

V zvezi z izjavama akademskih društev, ki sta izšli v »Jutru« dne 25. I. in 31. I. t. l., ugotavlja Zveza strokovnih klubov tehniške fakultete v Ljubljani, ki je sklicala sestanek zastopnikov ljubljanskih akademskih društev in ki odgovarja za pravilno izvedbo sklepov tega sestanka:

1. da je bila resolucija, sprejeta na tem sestanku, formulirana ob osebni sodelovanju predsednika in zastopnika J. N. A. D. Jadrana ter društva slušateljev juridične fakultete g. Draga Zalarja ter so zastopniki udeleženi akademskih društev, med njimi predsednik in zastopnik J. N. A. D. Jadrana in D. S. J. F. g. Uršič odnoso g. Zalar, zastopnik akad. podr. C. M. D. g. Lah odnoso g. Jeruc, zastopnik »Edinstva« g. Tomšič odnoso g. Colarič nanjo posamič, ustno, javno in brez zadržka pristali;

2. da je bila ta resolucija na podlagi sklepa sestanka izročena na merodajna mesta in razširjena med akademsko javnostjo v popolnoma isti obliki, kot je bila na omenjenem sestanku sprejeta;

3. ni res, da je Zveza resolucijo razmnožila in razposlala samovoljno, temveč je bil to soglasen sklep sestanka, na katerem so bili vsi omenjeni zastopniki navzoči.

Spričo tega odločno zavračamo očitke potvorbe, ki zveni iz izjav v »Jutru« in smatramo tako izmikanje od sprejete odgovornosti za nezdržljivo z akademsko častjo.

Za Zvezo strokovnih klubov tehniške fakultete:

Marjan Tepina s. r. Robert Tepež s. r.
t. č. predsednik. t. č. tajnik.

Vse naročnike zamudnike opozarjamo, da takoj plačajo zaostalo naročnino!

Električna smrt

(Nadaljevanje.)

Jakost efekta je

4. odvisna od kontakta v tem smislu, da je bipolaren kontakt nevarnejši od unipolarnega, ker je potencialna diferena med poloma večja kakor med enim polom in zemljo.

5. pride za efekt električnega toka v poštev tudi še smer, v kateri se širi tok po in v človeškem organizmu. Ako pasira tok življensko važne organe kakor n. pr. možgansko deblo, kjer se nahajajo dihalni in druga važna živčna centra, ali ako gre skozi srce, je usodnejši od toka, ki se širi predvsem po površini telesa.

Za smer širjenja toka v človeškem organizmu pa je zopet odločilne važnosti upor poedinih organov. Električni tok se širi vedno po poti najmanjšega upora. Človeško telo pa ni homogen provodnik kakor n. pr. kovinasta žica, marveč sestoji iz številnih organov, ki imajo različni upor, ki je poleg vsega tega še odvisen od momentanega stanja dotičnega organa.

Organ, ki je momentano prepojen s krvjo, je boljši prevodnik od onega, ki ima malo krvi. Z znojem pokrita ali vsled visoke zunanje temperature zardela, sočna koža vodi električni tok bolje kakor pa suha in bleda. Tudi ni brez pomena ali zadene električni tok človeka v momentu inspiracije, ko so pljučanapolnjena z zrakom ali

Nekoliko statistike o pravosodnih državnih izpiti v letu 1933

Lansko leto se je priglasilo za pravosodni državni izpit 96 kandidatov; od teh je odstopilo 5, eden pa ni bil pripuščen.

Število kandidatov je v porastu: l. 1930 jih je bilo 42, v letu 1931 — 46, v letu 1932 60, v letu 1933 — 90 izprašanih. Pojav tega porasta kakor tudi slušateljev pravniške fakultete v Ljubljani v obče, se da razlagati kot posledica rastoče gospodarske krize, ki mladino odvrta zlasti od poklicov tehnikov, pa jih vede k poklicem juristov in teologov, kjer se obetajo boljši izgledi za bodočnost.

Uspeh izpitov je bil:

dober z odliko pri 10 (lani 5) kandidatih,
dober pri 18 (lani 16) kandidatih,
nezadosten pri 43 (lani 26) kandidatih,
nezadosten pri 19 (lani 13) kandidatih.

Če se izrazi uspehe v odstotkih, pride na

	leto 1932	leto 1933
dobro z odliko	8.33 %	11.11 %
dobro	26.67 %	20.00 %
zadostno	43.33 %	47.78 %
nezadostno	21.67 %	21.11 %

„... niti nimam več novcev za vpisnino ...“

Iz Cankarjevih pisem.

Daljšemu pismu, ki smo ga objavili v zadnji številki »Akademskega glasu«, sledi čisto kratko pismo, datirano z 26. II. 1900. V njem samo v par besedah omenja, da ga »Slovenec« hvali, kar se mu zdi čudno. Zanimivejše je peto pismo.

Dunaj, 12. V. 1900.

Blagorodni gospod doktor!

Zopet enkrat se zatekam k Vam, a prosim Vas, nikar se ne jezite. Trudim se, da

Nivo uspeha je pač ostal povprečno skoraj neizpremenjen, pa je vobče precej slab, če se pomisli, da je število uspehov s kalkilom dobro (z ali brez odlike) v letu 1933 v primeri z letom 1932 padlo skoraj za 14 odstotkov. Mnogo je k temu padcu vplivalo tudi to, da so se v študijskem letu vršili večkrat štrajki in praznovanja tako, da slušatelji, tudi najnadarjenejši, niso mogli poslušati predavanj in obavljeni seminarskih vaj v tej smeri, kakor bi se moglo to zgoditi, če bi bilo študijsko leto potekalo brez omenjenih incidentov.

Po spolu je bila med kandidati l. 1932 ena, leta 1933 pa pet ženskih absolviranih pravnice, vsi drugi pa so bili moški.

Iz uredništva

Ž. J. — Skrivalcem nič.

Vse tovariše, ki imajo veselje s karikiranjem, vabimo na sodelovanje. Pošljete naj nam karikature iz akademskega življenja, ki bodo imele v sebi humor in pravi smisel.

bi izhajal samo z delom; en mesec gre, a spet zastane in iskati moram — kjerkoli, da opravi potrebne stvari... Ne bi še bil danes v tiski, ko bi se zadnjič mogel premagati; a vlekle me je s tako silo, da sem šel dvakrat gledat Novellija, ki je zdaj gostoval na Dunaju.

V svojem zadnjem pismu ste mi dali izvrsten svēt; mislil sem na to stvar že prej. Ravno iz najubožnejih dolenskih krajev, ki so bili nekđaj premožni in ki zmirom

pa v momentu ekspiracije, ko je v pljučih le malo zraka.

Posebne važnosti pa je stanje površine telesa v momentu učinkovanja toka. Dočim gre pri suhi koži tok v notranjost telesa, kjer vlada manjši upor, se širi pri oznojeni koži po površini in ne zadene v toliki jakosti notranjih organov. Ta okolnost je bila deloma vzrok mučnih neuspehov pri električnih justifikacijah. Delinkvent je dobil namreč na glavo veliko, v solni raztopini dobro namočeno kapo z enim polom (vstop toka), dočim je ležal drugi pol na križu. — Zgodilo se je, da se je cedila od kap; na glavi preko hrbita solna voda, vsled česar je šel tok po površini hrbita navzdol, ne da bi prodrl v zadostni jakosti v notranjost telesa.

Kar se tiče slednjic konstant K_1 in K_2 , je prva konstanta K_1 odvisna od momentanega reakcijskega razpoloženja dotičnega bitja, t. j. od momentanega biološkega stanja njegovih organov (napolnjenost s krvjo, z zrakom, s plini) in od razpoloženja njegove duševnosti. Izkazalo se je interesantno dejstvo, da učinkuje električni tok na spečega ali nezavestnega človeka dosti manj kvarno kakor pa na čuječega, kakor preneso tudi narkotizirane t. j. nezavestne živali mnogo močnejše toke, kakor normalne.

Druga konstanta K_2 je pa odvisna od vrste (genus) živega bitja, ki pride v kontakt z električnim tokom. Dočim zadostuje n. pr. za usmrteitev mlade miške tok 35 V

napetosti, prenese žaba tudi najmočnejše izmenične toke do 5000 V brez resnejših posledic.

Ker je torej efekt električnega toka razen od njegove napetosti odvisen tudi še od ravnokar navedenih faktorjev, je razumljivo, da napetost sama po sebi še ni odločilna za posledice, ki nastopijo ako pride živo bitje z visoko napetim tokom v kontakt.

Na splošno pa je reči, da so visoko napeti toki za človeka zelo nevarni in da učinkuje tok 500 V napetosti navadno že smrtno. Pri tem pride kakor rečeno v poštev še provodnost mesta kjer tok vdre v telo in provodnost mesta, kjer stopi tok iz telesa, nadalje biološko stanje notranjih organov in psihično razpoloženje prizadetega individua.

Prihajajoč k drugemu vprašanju, s katerim se imam pečati, namreč kako učinkujejo visoko napeti toki na živalski in človeški organizem, omenjam le mimogrede, da so smrtne ponesrečbe vsled elektrike razmeroma redke.

Ker mi novejši statistični podatki trenutno niso na razpolago, se omejujem na starejšo statistiko. Po tej je ubil blisk v bivši Avstriji leta 1901 236 ljudij, dočim je ubil tehnični tok v istem letu v celi državi le osem (8) oseb. Ako pomislimo, da je bilo tudi leta 1901 že mnogo električnih obratov in central, je osem žrtev v enem

bolj propadajo, bi se dala pisati imenitna socialna tragedija. A za to reč bo treba še študij, — ne namreč iz knjig. Pozneje — morda že prihodnje leto, se bom stvari lotil.

Na moji prvi drami so našli precèj napak, — a veseli me vendar, da je že prvo delo, pisano pred letom dni, tako povoljno uspelo. Za prihodnjo sezono pripravljam nekaj boljšega.

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Cankar.

Sledi zopet pismo, ki vsebuje le enajst vrstic. Datirano je: Dunaj, 28. V. 1900. Ker vsebina ni važna, ga ne ponatiskujemo.

V naslednjem govori zopet o svojem delu in uspehu:

Dunaj, 22. IX. 1900.

Blagorodni gospod doktor!

... že takrat sem vedel, da se bom moral najbrž še enkrat oglasiti pri Vas, ko se mi je kupčija z novim dramatskim delom tako slabo obnesla, da niti nimam več novcev za vpisnino. A vpisati se sedaj moram, ter — študirati.

Pa bo boljše. Letos je na zagrebškem repertoarju moj »Ruda«, a moja nova komedija »Za narodov blagor« bodo vsekakor igrali tudi v Pragi. Tako bodo tantijeme nekaj nesle, — poleg tega, da mi kot rednemu dijaku itak ne bo sile...

Ne vem, kedaj bo premijera moje nove komedije, pred božičem vsekakor. Vabim Vas k nji osebno — kot avtor. Z nobenim svojim delom še nisem bil tako zadovoljen kakor s tem. Povedal sem v njem, kar mi je že davno ležalo na srcu in ne samo meni. Stvar je zelo kočljiva, toda igrala se bo brez sprememb; intendant je izjavil: »če se bo čutil kdo zadetega, tedaj to ni stvar intendantce.« —

Jaz sem sicer zelo idealen, toda sram me je bilo honorarja za delo, na katerega sem mislil celega pol leta. In Kadelburg vleče milijone! —

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Cankar.

Notice

Rektorat naznanja vsem akademskim društvom v vednost in ravnanje: Rektorat univerze bo odslej jemal v pretres izključno le take vloge akademskih društev, ki so statutarno pravilno podpisane; ako predloži vlogo več akademskih društev hkrati, mora vsako od njih vloge na ta način podpisati. Vse vloge, ki ne bodo temu ustrezale, bo rektorat a limine zavračal.

Pravosodni državni izpit so položili tov.: Krulc Ivan iz Slovenjske Bistrice, Potočnik Valter iz Gornje Radgone in Tršinar Slavko iz Ljubljane. — Čestitamo!

Pravnozgodovinski državni izpiti se prično v ponedeljek 5. februarja in trajajo do sobote 24. februarja. Poslovali bosta dopoldne dve komisiji, popoldne pa le ena. Kandidatom se je zglasiti prvi, tretji, peti itd. vsak drugi izpitni dan osebno pred 9. uro pri predsedniku I. komisije, tako da se zglasijo vselej vsi kandidati, ki jim je izpit določen za dotični ali za naslednji dan. — Glede kandidatov, ki se temu ne odzovejo, kakor tudi glede onih, ki se vsaj 48 ur pred izpitom na sekretarijatu dekanata ne izkažejo, da so plačali izpraševalnino, se bo smatralo, da so od izpita odstopili. Ti kandidati so od polaganja izpita koncem zimskega semestra izključeni. — Kandidatu, ki brez opravičbe izostane od izpita, zapade izpraševalnina. Ako izpraševalnina v momentu zamujenega termina še ni bila poravnana, se pripusti kandidat k izpitu, ako se prijavi v poznejšem terminu, le proti položbi dvojne izpraševalnine. Kandidat,

ki je bil od plačila izpraševalnine oproščen, izgubi v slučaju neopravičenega izostanka to pravico v novem terminu. Samo če se izostanek smatra za opravičen, se more izpregledati izguba izpraševalnine ali plačila v dvojnem odnosno izguba pravice oprostitve. (§ 24 Zakona o pravoslovnih in državoslovnih študijah in izpitih in § 12 Naredbe od 23. sept. 1896 veljavne glasom § 31 cit. zak.)

S PRAVNO-ZGODOVINSKEGA IZPITA.

Komisija je baš razglasila izid. Predsednik komisije se okrene h kandidatu, ki je reprobiran za šest mesecev:

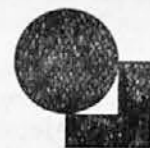
»Dušanovega zakonika niste nič znali!«

»Gospod profesor, ampak meni se zdi, da imam Dušanov zakonik v malem prstu.«

»Saj to je tisto, gospod kandidat, v glavi ga morate imeti, ne v malem prstu.«

Sukno

Za obleke in plašče vseh vrst in
manufakturno blago
sploh v ogromni izberi in
naiceneje
pri tvrdki

Novak
Ljubljana
Kongresni trg št. 15

letu, spričo števila smrtnih nezgod po bližku razmeroma minimalno.

Kako učinkuje — tako se glasi naše vprašanje — visoko napeti električni tok na človeški (živalski) organizem in kaj je pri tem vzrok smrti.

Starejši avtorji, ki so se pri svojih eksperimentih posluževali močno naelektrenih Leydenskih steklenic, so bili mnenja, da uniči elektrika vzdržljivost miškulature (srčne in dihalne) vsled česar nastopi smrt.

Arsonval, ki se je tudi pečal s tem problemom, je razločeval med direktnimi in indirektnimi učinki elektrike na živalsko telo. K direktnim je prišteval mehanske poškodbe (krvavitve, natrge, itd.), ko povzročajo disfunkcijo, odnosno ustavitve funkcije, prizadetih organov. K indirektnim učinkom pa je prišteval vpliv elektrike na živčna centra, ki regulirajo funkcijo življenjsko važnih organov v prvi vrsti dihalnega aparata in srca.

Poznejši avtorji kakor n. pr. Biraud, so bili mnenja, da je vzrok električne smrti zastoj delovanja srca. Graški patološki anatom Krater pa je zastopal naziranje, da vpliva električni tok kot nekaj živčni šok, analogno pretresu možganov, z ustavitvijo vseh življenjskih funkcij. V novjšem času se je pečal s tem vprašanjem dunajski avtor Jellinek, ki je publiciral tudi obširnejše tozadevno delo: *Elektropathologie. Die Erkrankungen durch Blitzschlag und elektrischen Starkstrom in klinischer und foren-*

sischer Bedeutung. Na Jellineka se naslanjam tudi jaz v teh svojih izvajanjih.

Ta avtor je proučeval vpliv visoko napetih tokov: 1. na stanje zavesti, 2. na notorične pojave, 3. na potek dihanja, 4. na delovanje srca in krvnih žil, in skušal ugotoviti 5. moment smrti.

Kar se tiče vpliva visoko nap. el. t. na stanje zavesti so pokazali eksperimenti na živalih in severoameriške justifikacije, poleg opazovanj na ponesrečencih, da izgubi človek v pretežni večini slučajev v momentu smrtnega kontakta z elektr. tokom zavest. V trenutku, ko udre tok v človeško telo ugasne tudi zavest in človek se zgrudi kakor mrtev na tla. To je navadno, ni pa vedno tako.

Jellinek pripoveduje o nekem človeku, ki je kričal na pomoč, ko je prišel v kontakt z visoko napeto električno napeljavno cestno železnico v Lvovu in pri tem našel smrt. Neki drugi elektromonter se je zgrudil mrtev, ko je prišel v kontakt s tokom 10.000 V šele potem, ko je bil napravil še dva koraka.

Seveda nastop nezavesti še ni identičen s smrtjo.

Morilec Taylor je zgubil pri električni justifikaciji v momentu sklepa toka takoj zavest. Ko so pa po eni minuti in nekaj sekundah prekinili tok, se mu je začela vračati tudi zavest, tako, da so morali še enkrat skleniti tok, da je nastopila smrt.

Tudi nekatere živali postanejo pod vpli-

vom elekt. toka takoj nezavestne, tako na pr. psi, morski prašički, dasi še niso v istem momentu mrtvi, marveč nastopi smrt šele polagoma, dočim ostane večina konj tudi pri večsekundnem trajanju toka, še več minut pri polni zavesti, preden nastopi smrt. Isto je reči o golobih, ki skušajo še utesi, preden se zgrudijo mrtvi.

Da nezavest, kakor rečeno, ni identična s smrtjo, dokazuje dejstvo, da ponesrečenci, kakor živali v eksperimentu, v nezavesti še dihalno in da jim utriplje srce in da nastopi nezavest tudi v slučajih, ko električni tok ni učinkoval smrtno.

Izredno interesantno dejstvo pa je, da ima tudi stanje zavesti nemajhen vpliv na učinkovitost toka. Narkotizirane živali prenese, kakor že omenjeno, brez posledic toke, ki so zanje sicer absolutno smrtni. Tudi spečim ljudem elektr. tok ni tako nevaren kakor bdečim. Še interesantnejše pa je, da je elektr. tok mnogo manj ali sploh neučinkovit, ako je človek na njegov učinek pripravljen. Znano je dejstvo, da se elektromonterji često na ta način prerokajo o tem, ali kroži po prevodniku tok, da se prevodnika z roko dotaknejo. Ako bi se ga dotaknili nehoté in nevedé, bi izgubili vsled šoka zavest, ali pa bi se zgrudili celo mrtvi.

Znamenit v tem pogledu je čin inženirja Dobrovoljskega, ki je prijel hotoma in zavedajoč se eminentne nevarnosti, s prosto roko žico 30.000 V napetosti in jo dvignil brez vsakih posledic za svoje zdravje od tal. (Konec prihodnjč.)